

SZIVÁRVÁNYBALESET Kortárs szépirok találkozása Szűcs Attila képeivel

Az érem két oldala, mutatis mutandis: az érem sok oldala; ez lehetne a kiindulópont a *Szivárványbaleset. Kortárs szépirok találkozása Szűcs Attila képeivel* című kötet megközelítéséhez. Egyik oldalon lenne a festő, másik oldalon az írók, ténylegesen egyik oldalon sok-sok festmény, a másikon számos írás. Képek és írások. Fej fej mellett. Cum grano salis: fejek fejek mellett, írások írások mellett.

Szűcs Attila festményeinek világa áttetszőséget sugall a befogadó felé: a materiális valóságként érzékelt világ és az anyagi valóságon túli, gondolati, el/képzelt világ transzparenciáját festi képekké: redukálja a tárgyi világ megjelenítését egy-egy darabra, megfosztva a környezeti részletektől, ezzel azonban kifejezetten hangsúlyossá válik az ábrázolás objektuma. Így ezek a sajátosan megfestett látható, érzékelhető tárgyak (szobabelsők, ágyak, autók, nők, férfiak) valósághiányai kiegészülnek az érzékelhetőtől festői jelenésekkel, amelyek így határokat érintő-súroló-karcoló leképezésekké válnak. Látványrétegeket fest egymásra, amelyek áttűnnek egymáson, és a festészeti mód árnyaltsága, finom rezdülése, pasztell színkezelése ellenpontozza a témákban megjelenített világ kegyetlenségeit, könyörtelenségeit, vagy éppen „csak” részvétlenségét a benne részvétre számító ember iránt. Mert ebben a festői világban odaállítás, megmutatás van: egy-egy helyzet, pillanat, amely mintha esemény-következmény lenne. Valami — általában drámai, tragikus élethelyzet — után beállt lecsupaszodás, ott-hagyás, el-hagyatottság kimerevített pillanatait, amelyekbe mintha belejátszana, -fénylene valami érthetetlen erő kívülről, felülről. Szűcs Attila képeinek transzcendenciája a bizonyosságvágyra teremtett ember némán kiáltó kérdéseit közvetíti a sugallatokban, bizonytalanul olvasható jelekben utaló túlvilági felé.

A képekhez fűződő szövegeket végigolvasva — az írói-költői különbségeket megőrizve — a festői világ erőteljes hatása létrehoz egy jól érzékelhető egységességet: a szavak a festőien megmutatókozó létparadoxonokat felmutató világhoz viszonyulnak; különféle műfajokban (vers, novella, esszé, rövidtörténetek, szubjektív emléktörödékek, kommentár, verses elbeszélés) megírt szövegek mikrovilága létrehoz egy univerzumot, amelyben a találkozások hangsúlyossá lesznek: szövegrétegek — parafrázisok, utalások, idézetek formájában — találkoznak festői-festészeti rétegekkel, alkotók alkotókkal

vonódnak beszélgetésbe. Mert az írások mintha kérdeznének és válaszolnának egymásnak és a képeknek is, a képekre olvasnak, kérdeznak rá, különleges mintázatúvá szöve a kép- és szöveg-hálót.

Mindennek a megvalósulásához elengedhetetlen a szerkesztői munka, amelyet Bazsányi Sándor végzett el. A magyar irodalom szépiroinak felkérése, a legismertebektől a kevésbé ismertekig, a komoly életművel rendelkezőktől a középgeneráción át az indulóban lévőig terjed az albumban megjelenők skálája, akiknek írásait a Szűcs Attila-festmények rendezése koordinálja: a drámaian ábrázolt tárgyak, környezetek világtól a tragikus emberi helyzetek, mozdulatok, gesztusok világa felé. Ekként a szövegek felfűződnek erre a szálla, és szövegfolyammá válnak anélkül, hogy elveszítenék egyéni karakterüket. Ahogy egy üressé vált játszótér vagy zubbony, kihűlt szoba, éjszakai jelenet, meztelen vagy égő test, letakart vagy elsuhanó autó, kép a képben részletek vagy a korábbi korszakokra, festőkre utaló jelek a festményeken hasonlóan jelennek, pontosabban történnek meg. A festményeken keresztül a szavak vonatkozásai történésé válnak, utalva a képeken túlira, a gondolat, a gondolkodás emberi határait, korlátait, buktatóira, kiüresedésére: legyenek akár redukált szótörödékek vagy hosszú mondatok füzerei, kettőződéses és többszöröződéses, akár csak a festményeken: az életösszefüggések ekként hálózatot, szövénnyt alkotnak, amelyeknek csak egy-egy szálát vagy kibomló száldarabját képes látni az ember.

Ez a képi- és szövegvilág egybefonódás, emlékeztet Rilke *Kilencedik duimói elégiájában* megfogalmazott gondolataira a létről és létezőről:

„Ó, nem azért, mert ez az üdö itt, (...)

Ám, mivel Ittlétünk sokat ér, s ami él, úgy látszik, mind, a Tünékeny, minket akar, szüksége van mireánk. A tünőbbekre. Csak egyszer, egyetlenül, s azután nem. És mi is éppígy: egyszer csupán. Soha többé már. Azonban ez az egyszer-volt Lét, bárha egyszeri is csak: éltünk e földön, és ezt senki se vonja vissza talán.”

(Szabó Ede fordítása)

Ám amíg az üdvről és az időről hasonlóan vélekednek a festmények és a szövegek, addig kérdőre vonják, és folyamatosan vitába szállnak azzal a rilkei gondolattal, hogy „Ittlétünk sokat ér”. Éppen a törekenység, kiszolgáltatottság, a tünékenységre teremtettség létbeli szövétének különböző színeit, árnyalatait, mintáit árnyaikkal és árnyékaikkal együtt mutatja meg ez a kivitelezésében is elegáns és szép album. (Szerk. Bazsányi Sándor; *Jelenkor*, Budapest, 2016)

MÁTHÉ ANDREA